

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
25 листопада 2022 року**

**м. Одеса
2022**

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ, КРИМІНОЛОГІЧНІ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІ ЗАХОДИ
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
25 листопада 2022 року**

Одеса
ОДУВС
2022

УДК 343.85:343.9+343.1(477)
К 82

Статті друкуються в авторському варіанті. Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво перевищували запропоновані обсяги

Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі
К82 заходи попередження злочинності: матеріали Всеукраїнської наук.-
практ. конф. 25 лист. 2022 р. Одеса : ОДУВС, 2022. 257 с.

У збірнику представлені тези доповідей, які оприлюднені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності», що відбулась у Одеському державному університеті внутрішніх справ 25 листопада 2022 року. Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, здобувачів вищої освіти, аспірантів та докторантів, практичних працівників і широкий читацький загал.

УДК 343.85:343.9+343.1(477)

© ОДУВС, 2022

ДОВІЧНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ: НА ШЛЯХУ ДО ГУМАНІЗАЦІЇ

Конопельський Віктор Ярославович,
д.ю.н., професор, завідувач кафедри
кримінального права та кримінології
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса

Теслюк Ірина Олександрівна,
к.ю.н., завідувач докторантури та аспірантури
Одеського державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса

У сучасних реаліях актуальним є питання довічного позбавлення волі. З метою наближення України до міжнародної, європейської спільноти, в українське законодавство було введено новий вид покарання – довічне позбавлення волі, яке стало найвищою мірою покарання.

Результатом введення альтернативного смертній карі покарання – довічного позбавлення волі, стало виникнення безлічі питань та суперечностей, які наполягають на врегулюванні діючого кримінального законодавства. Державна політика щодо реалізації і застосування покарання у виді довічного позбавлення волі направлена на справедливу, гуманну процедуру, яка дозволить особі визначити готовність до виходу на волю в майбутньому.

Разом з тим, необхідність постійного пошуку й удосконалення найбільш ефективних засобів протидії злочинності та запобігання злочинам з боку суспільства і держави зумовлюють взагалі існування держави, яка за допомогою дискреційних приписів права забезпечує реалізацію своїх функцій [1].

Таким кроком до удосконалення став прийнятий Верховною Радою України 18 жовтня 2022 року проєкти Законів № 4048 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини» [2] та № 4049 «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини» [3]. Їх метою було урегулювання питань щодо гуманізації деяких норм кримінального законодавства, у тому числі, що стосується й застосування покарання у виді довічного позбавлення волі.

Аналізуючи вищезазначені норми, статтею 81 ККУ визначається застосування умовно-дostroкового звільнення від відбування покарання засуджених до довічного позбавлення волі, за певних умов.

Статтю 82 ККУ «Заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким» доповнено частиною 5 такого змісту:

5. «Покарання у виді довічного позбавлення волі може бути замінено на покарання у виді позбавлення волі строком від п'ятнадцяти до двадцяти ро-

ків, якщо засуджений відбув не менше десяти років призначеного судом покарання» [3].

Тільки в даному випадку довічне позбавлення волі може бути замінене на покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 15 до 25 років.

Тобто, засудженим до довічного позбавлення волі надається можливість дострокового звільнення від відбування покарання, що тягне за собою ряд питань. Наприклад, що стосується визначення стану готовності засудженого до виходу в майбутньому на свободу.

Позитивним є те, що прийняття зазначених змін до ККУ є раціональним з точки зору наближення України до Європи та міжнародних стандартів гуманізації, а також:

- підвищить рівень соціальних стандартів;
- знизить рівень порушення законодавства з боку держави;
- зменшить обсяги витрат державного бюджету на утримання осіб, засуджених до довічного позбавлення волі;
- зменшить в певній мірі соціальну дезадаптацію засуджених.

Однак, беручи до уваги особистості, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі, можна впевнено сказати, що після тривалого перебування у в'язниці, у засуджених низький або повністю відсутній рівень соціальної адаптації, в результаті якої у більшості випадків зіштовхуються з різнобічними суспільними бар'єрами, що може призвести до рецидиву з боку таких осіб.

Н.В. Малярчук [4] зазначає, що засуджених на довічне позбавлення волі дуже важко виправити. Складнощі полягають у тому, що по-перше в'язні мають свої особливе ставлення стосовно їх злочинів, а по-друге сама специфіка виконання покарання є складною. В умовах утримання, де будуть жити або вже живуть злочинці, які засуджені на довічне позбавлення волі, в більшості випадків повністю деградується особистість. Також, така людина фактично обриває зв'язок зі своїми близькими. Тому, слід задуматися над тим, як покращити умови, самоосвіту засуджених даної категорії осіб. Доцільно було б створити спеціальну програму, де треба працювати не тільки м'язами, а й мозком. Важливу роль може відігравати духовний фактор, бо так засуджені можуть подивитися на себе та своїх вчинки з іншого світогляду [4].

Отже, з прийняттям Законів, направлених на гуманізацію засуджених до довічного позбавлення волі, для підтримання належного рівня правопорядку, виникає потреба у розробці чіткого механізму чи алгоритму реалізації даних норм.

Список використаних джерел:

1. Крикушенко О.Г. Кримінальне покарання у виді позбавлення волі: концептуальні підходи до його сучасного дослідження. *Фінанси і право*. 2017. №3. С. 84-91

2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/ji03072a?an=50&ed=2020_09_03

3. Проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/3850>

4. Малярчук Н.В. Довічне позбавлення волі: недоліки виконання покарання, *Юридичний вісник*. №4 (49). 2018. С. 182-188.

Боровська О.О.	
РОЛЬ ПРОБАЦІЇ В СИСТЕМІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ.....	218
Будяченко О.М., Дробишевська В.В.	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ У ДІЯЛЬНОСТІ	
ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ПЕРСОНАЛУ	221
Гарасим П.С.	
РОЛЬ НЕ ОBOB'ЯЗКОВИХ ДЛЯ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ	
АКТІВ ПРИ УДОСКОНАЛЕННІ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ	
У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ.....	225
Гритенко О.А.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ	
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ДЕЯКІ ЗАКОНОТВОРЧІ ПОЗИЦІЇ	
ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОБАЦІЇ	226
Конопельський В.Я., Теслюк І.О.	
ДОВІЧНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ: НА ШЛЯХУ ДО ГУМАНІЗАЦІЇ	230
Мельник В.В., Резніченко Г.С.	
ПЕНІТЕНЦІАРНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ	232
Меркулова В.О.	
СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ТА ВИПРАВЛЕННЯ ВАГІТНИХ ЖІНОК,	
ЯКІ МАЮТЬ МАЛОЛІТНІХ ДІТЕЙ, ЗВІЛЬНЕНИХ ВІД ПОДАЛЬШОГО	
ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ: ПРОБЛЕМИ	
ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА	234
Мурадян Г.Р., Резніченко Г.С.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ПОВЕДІНКОЮ ОСІБ,	
ЗВІЛЬНЕНИХ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ	
В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУТУ «ВИПРОБУВАННЯ».....	240
Наумець І.Ю.	
ЗНАЧЕННЯ ОБСТАВИН, ЩО ПОМ'ЯКШУЮТЬ ТА ОБТЯЖУЮТЬ	
ПОКАРАННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СПРАВЕДЛИВОСТІ	
В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	243
Резніченко Г.С.	
ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ГРОМАДСЬКОГО	
КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ	245
Свинаренко Ю.П.	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ЗВІЛЬНЕННЯ	
З МІСЦЬ НЕСВОБОДИ УКРАЇНИ, ЯК СКЛАДОВА ПЕНІТЕНЦІАРНОГО	
ЕТАПУ ЇХ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ	247